

Trefán Leonárd szerkesztésében jelenik meg. Mind a lapok és folyóiratok külön írói gárdára támaszkodnak, s elégséges anyagot tudnak termelni a maguk számára. Összegezve megállapítható, hogy az utoisó két évben lendületes és önálló irodalmi élet alakult ki Erdélyben.

A könyvpiacra az első könyveket a millenista szekta hívei adták ki. Nagy vallásos irataikat igen szép magyarnyelvű kiadásokban terjesztik. *Russett*-féle angol könyvek ezek, de írakkal fordították és igen nagy összegeket áldoztak kiadásukra. Ha kevés is és nem is a legerősebb írói tehetségek reprezentáns írásai jelentek meg eddig könyv alakban, az erdélyi piac szempontjából öröndetes megindulás ezen a téren is megtörtént. Így a könyvkiadói vállalkozás — megfelelő nagy tőkével — máris komoly üzletnek bizonyult.

A tudomány szakírói, sajnos, legnagyobbbrészt elmentek, mindössze néhány orvosprofesszor maradt itt, akik még Pesten és Németországban adják közre nagyobb dolgozataikat. Van azonban orvosi magyar szaklapunk, amelynek igen fiatal és igen kiváló szerkesztőjét, *Benedek Lászlót*, most hívták meg a debreceni egyetem ideggyógyászati klinikájára. A lapot továbbra *Filep Gyula* belgyógyász tanár fogja szerkeszteni.

Az írói gárdákban határozott nagy tehetségek vetődtek fel, akiknek a kifejlődésére az erdélyi könyvpiac, a folyóiratok és komolyabb napilapok megfelelő érvényesülési teret nyújtanak.

Igen sok kiadatlan novellája került felszínre a tizenkét évvel ezelőtt elhalt *Petelei Istvánnak*, kinek írásművészete most teremt iskolát, miután annak idején csak mellőzésben részesítették a pesti irodalmi klikkek. Egészen új utakat vág magának gyémántkemény tollával *Nyirő József*, aki ragyogó momentumokat hoz fel a székelv életből s aki eredeti talentumával a kivételes nagyság felé halad. Igen jó mesetere a novellairásnak *Nagy Dániel*, kinek egyetlen hibája, hogy túl sokat termel s néha mélyebb érték nélkül valót is. *Tabéry Géza* sulvos írásait a pesti közönség is ismeri. *Pálffy Gyúlczy Irén* írói tehetsége Nagyváradról nőtt ki, de az egész Erdély számára. A legerősebb novellairóink között kell felemlítenem *Ligeti Ernő*, *Kós Károly*, *Szentimrei Kovács Jenő*, *Gally Domokos* és *Makkai Sándor* neveit is.

Bár a novellairásban súlyosabb értékekkel dicsekedhetünk, versköltőink között is akad néhány kiváló. *Reményik Sándor* pl. eléggé ismerik a budapesti irodalmi körök is. Utána a sorban *Berde Mária* következik, majd *Szabolcska Mihály*, kinek új verskötete most jelent meg. *Áprily Lajos* igen komoly, nagy tehetség. *Szentimrei Kovács Jenő*, *Szigeti Ernő*, *Kádár Imre*, *Bartalis János* mind jó nevek s ide lehetne talán még sorozni *Tompa Lászlót* is. De rendkívül fontos név a *Szombathy Szabó Istváné*, aki kálvinista pap Krassószörényben s aki az új magyar lírában meg fogja találni méltó helyét.

Igen hosszú névsorát lehetne felsorolni azoknak, akik hozzájárulnak az erdélyi irodalom kialakulásához s az írásukból élnek ma meg Erdélyben. Vannak néplapok és van ifjúsági irodalom is. Mesés könyvek is jelentek meg. A tehetségesek felvetődtek és a munkakedv szárnyakra kapott. Teljesen komoly és megfelelő szímmal mértékelt kritikára volna most még rendkívül nagy szükség. Ez hiányzik még. Ervélként az erdélyi irodalmi fellendülés eredményeiről sokat fog még hallani Magyarország.

Transilvanus.

SZINHÁZ, MŰVÉSZET

Egy-két szó . . .

Huszonegy fokos hideg volt az utcán, mikor kiléptem a színházból, de igazán nem tudom, hol fáztam jobban, bent a színházban, ahol fűtöttek, vagy kint, ahol fagyott.

Tudom, hogy a színház nem oka annak, hogy nem tud felmelegedni benne a néző, hisz a felmelegedés a közönségtől is kíván egy kis aktivitást. Ahoz, hogy egy színház művészi teljesítményt tudjon nyújtani, olyan közönségre van szüksége, amely érdeklődésével, anyagi támogatásával és mélyebb műveltségével támogatni akarja a színház törekvéseit. De viszont ahoz, hogy egy színháznak ilyen közönsége legyen, a színház nevelő munkája is szükséges. Olyan nevelő munka, amely előre látja a célját, eszközeit, amely nem kimél fáradságot és nem hátrál meg az első sikertelenségen.

Kolozsvár volt az a város, amely Magyarországon először hozta színre Csengeri professzor csodálatos szépségű Sophokles műfordításait. Megtehetette ezt Janovics Jenő dr., a kolozsvári Nemzeti Színház igazgatója, mert volt megértő, hozzánevelt közönsége, amely nem hagyta üresen a színházat, amikor „csak” Sophoklesről volt szó és nem *Zerkovitz Izidor*ról. Ám a kolozsvári színház sem kapta készen az ő — a budapestinél sokkal disztigáltabb — közönségét. Az is kénytelen volt egykor sűrű egymásutánban műsorán tartani a „Betyár kendőjét” és a „Viola, az alföldi haramia” című népszínműveket, amíg szép lassan megtalálta a lassu átmenetet — ugyanazon közönségnek játszva — a rossz fordításu idegen és gvenge magyar darabokon át klasszikusainkig, az angol Schakespeareig s a görög szerzőkig és a klasszikus (Offenbach, Strausz, Planquette) operetteken át az operáig, hisz 1912-ben már Wágnert is mutattott be.

A szegedi közönség nagyon hasonlít az alföldi földhöz, amiből mindent ki lehet termelni, ha jól megművelik. Tudjuk, hogy nehéz egy vidéki színháznak magasabb célokat tűzni ki maga elé, amikor a fővárosi színházak műsorát akarja látni a közönség, de éppen azt kell elérni egy színháznak, hogy munkáját ne a közönség izlése irányítsa, hanem a színház diktáljon a közönségnek.

A szegedi ujságokban megjelenő számos kritika ilyenformán nem a színházat bírálja, hanem a közönséget, amely saját magát akarja a színpadon látni és nem engedi magát elvezetni az igazi irodalom felé.

Tervszerűséget a direktiótól s több jóakarót a közönségtől!

Ha majd a „Monna Vanna” kritikáját nem a lakonikus szavak fogják befejezni: „A színház csak fény telt meg”, hanem feltáz elveri és érti át a színészek nemes munkáját, akkor kritikánk is több jogosultsággal foglalkozhatik a színházzal s mi sem fogunk fájni a fűtött teremben.

Mihály Kálmán.

Gy. Márkus Lilly hangversenye.

A Tisza-szálló nagytermében f. hó 9-én egybegyűlt közönség több várakozást fűzött a sokat ígérő műsorhoz, mint amennyit a művésznő zongorajátékával beváltani tudott. — A gazdag műsoron a következő számok szerepeltek: